

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΛΕΙΣ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΛΗΘΗ:ΟΙ ΣΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Είναι δικαιολογημένο τόσο μεγάλο ενδιαφέρον για την ιστορία σ'αυτή τη συγκυρία; Θα αναρωτηθεί κάποιος. Ναι, απαντάμε, επειδή ένας λαός που δεν ξέρει την ιστορία του κινδυνεύει να μην έχει μέλλον, και επειδή, μια ματιά χωρίς φόβο στα αποτελέσματα της ιστορίας μεταφράζεται σε μια ματιά χωρίς φόβο στην πραγματικότητα. Δεν είμαστε εδώ για να ξορκίζουμε τα «κακά», είμαστε εδώ για να τα θυμίζουμε, να τα ερμηνεύουμε, να τα κατανοούμε και να φροντίζουμε να μην επαναληφθούν.

Δεν είναι τυχαίο ότι η ιδεολογία της επιλεκτικής λήθης, είναι εχθρός της αλήθειας και κατά συνέπεια είναι και εχθρός της ιστορίας. Όταν δεν καταργεί τη μελέτη της ιστορίας, τη χρησιμοποιεί για τους δικούς της σκοπούς. Σήμερα, μπορούμε να σκεφτόμαστε την ιστορία, από την άποψη της «συλλογικής μνήμης», αυτής που ενώνει όλους τους ανθρώπους στις ζωντανές ακόμα μνήμες.

Οι επαναστάσεις, οι αγώνες, οι διεκδικήσεις, οι κατακτήσεις αλλά και οι φρικαλεότητες, όπως το Ολοκαύτωμα, οι γενοκτονίες και οι μαζικές εξοντώσεις έχουν συμβεί και δεν συγκαλύπτονται. Η δυνατότητα μιας διαφορετικής αφήγησης εμπεριέχει τη δυνατότητα να ανασκευαστεί ο κυρίαρχος λόγος. Το «σιδέρωμα» της ιστορίας, μέσα από την καθησυχαστική αφήγηση που αναπαράγουν τα σχολικά εγχειρίδια, δεν μας βιοηθά να ερμηνεύσουμε τη βαρβαρότητα. Ούτε η απόκρυψη και η αποσιώπηση, γιατί αυτός που δεν έχει καμία μνήμη και ξεχνά ή επιλέγει να ξεχάσει δεν έχει την επίγνωση που είναι αναγκαία για την απαρτίωση της ταυτότητας του.

Είναι ώρα να απελευθερωθούμε από τον μύθο της ιστορίας ως μια τυφλής και παράλογης θέλησης, που κινείται έξωθεν και λειτουργεί ερήμην μας. Η ιστορία είμαστε εμείς και ζει μέσα στον καθένα από εμάς. Οι εικόνες της ζουν, αναπνέουν και μπαίνουν σε κίνηση από τη δική μας νοηματοδότηση.

Αυτό σημαίνει, πρώτα απ 'όλα, ότι δεν μπορούμε να την μελετήσουμε και να την κατανοήσουμε πλήρως, εάν δεν την τοποθετήσουμε στο χώρο όπου εκτυλίχτηκαν τα γεγονότα, αν δεν την ακούσουμε, πρώτα απ όλα, από αυτούς που την έζησαν. Τα μικρά κεφάλαια-οι ιστορίες των ανθρώπων- σχηματίζουν τη Μεγάλη Ιστορία.

Επιλέξαμε να ανασύρουμε από την επιλεκτική λήθη γεγονότα από την ιστορία της εβραϊκής κοινότητας στην Κέρκυρα. Γεγονότα που σημάδεψαν τη συνύπαρξη των Εβραίων με τον ντόπιο πληθυσμό και τους εκάστοτε κυρίαρχους. Το κάνουμε γιατί η ιστορία δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο το παρελθόν. Αφορά την προσωπική μας εικόνα για τον κόσμο μας όπως μας έχει μεταφερθεί κι όπως τον μεταφέρουμε εμείς συνδημιουργώντας κι αναπαράγοντας τον.

*Όταν κάποιος δεν έχει μνήμη γίνεται ο κανένας και
όταν φοβάται το παρελθόν του παγιδεύεται στη σκιά του.
(Boris Cyrulnik, εβραίος νευροψυχίατρος).*

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Μέχρι και τους πρώτους αιώνες της δεύτερης χιλιετίας δεν έχουμε αναφορές στην εβραϊκή κοινότητα της Κέρκυρας, όμως τον 12ο αιώνα ένας Ισπανοεβραίος περιηγητής, ο Βενιαμίν Μπεν Γιονά αναφέρει έναν Εβραίο κάτοικο στο νησί. Στα τέλη του 14ου αιώνα η εβραϊκή κοινότητα της Κέρκυρας ήταν αριθμητικά μεγαλύτερη και ακμάζουσα.

1406 → Κερκυραίοι χριστιανοί αιτούνται επανειλημμένα στους Βενετούς κατακτητές να λάβουν ταπεινωτικά μέτρα εναντίον των Εβραίων συμπολιτών τους. Η Σύγκλητος της Βενετίας αρνείται το αίτημα για άδεια λιθοβολισμού κατά των Εβραίων (καθιερωμένος λιθοβολισμός Εβραίων λάμβανε χώρα στο νησί σε παλαιότερη περίοδο), αλλά προκειμένου να

ικανοποιήσει κάπως τους αιτούντες, αφ' ενός επιβάλλει φόρο στην εβραϊκή κοινότητα ως αντάλλαγμα για την «προστασία» και αφ' ετέρου θεσπίζει ότι οι Εβραίοι υποχρεώνονται να φέρουν διακριτικά κίτρινου χρώματος πάνω τους και επιβάλλει μεγάλο πρόστιμο για τη μη συμμόρφωση. Τους απαγορεύει επίσης να αποκτήσουν σπίτια ή γη έξω από τα τείχη ή έξω από τη συνοικία τους.

Από το σημείο αυτό κι έπειτα ο εβραϊκός πληθυσμός εμπλουτίστηκε από Σεφαραδίτες Εβραίους που ήρθαν ως πρόσφυγες από την Ισπανία και Πουλιέζους που διώχθηκαν από τη Νότια Ιταλία. Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν στη δεκαετία του 1570 η Βενετία αποφάσισε την απέλαση των Εβραίων της επικράτειάς της, οι Εβραίοι της Κέρκυρας εξαιρέθηκαν. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπήρχαν κι εδώ διακρίσεις εις βάρος τους...

1602 → Οι Βενετοί με διάταγμα επαναφέρουν την επιβολή διακριτικού σήματος το οποίο ήταν για τους άντρες Εβραίους κίτρινος σκούφος και για τις γυναίκες κίτρινο μαντίλι κεφαλής ή μια στρογγυλή κίτρινη κονκάρδα. Η ανυπακοή τιμωρείται με πρόστιμο ή μαστίγωμα ή ακόμα και φυλάκιση. Αργότερα η ποινή «αναβαθμίζεται» σε εξορία ή υπηρεσία σε γαλέρα.

1614 → Ο Βενετός γενικός προνοητής εκδίδει πράξη προστασίας για τους Κερκυραίους Εβραίους που αφορά το συχνότατο φαινόμενο σύλησης τάφων στα εβραϊκά νεκροταφεία, την προσβολή νεκρών και την κλοπή επιταφίων λίθων. Η τιμωρία που επιβάλλεται για τις παραπάνω ενέργειες είναι ο απαγχονισμός.

1622 → Με νέο αυστηρό διάταγμα των Ενετικών Αρχών υποχρεώνονται οι Εβραίοι να εγκατασταθούν οριστικά σε μια συνοικία με συγκεκριμένα όρια και όχι ανάμεσα στους λοιπούς κατοίκους, απαγορεύεται μάλιστα η έξοδος από την περιοχή αυτή χωρίς άδεια. Έτσι εντείνεται η γκετοποίηση

της εβραϊκής κοινότητας. Η λέξη «γκέτο» είναι βενετσιάνικη και πήρε το όνομά της από την περιοχή στην οποία πρώτη φορά εφαρμόστηκε η τακτική αυτή. Επίσης απαγορεύεται σε Εβραίους να νοικιάζουν από ιδιώτες κτήματα, εργοστάσια και μαγαζιά από τα οποία αποκομίζουν μεγάλα κέρδη, «προς ζημίαν των κυρίων τους». Επιτρέπεται μόνο η ενοικίαση της οικίας στην οποία μένουν. Τέλος, τους απαγορεύεται να κάνουν λιτανείες και τελετές σε δημόσιο χώρο.

1707 → Με νέα διατάγματα επεκτείνονται ήδη υφιστάμενοι περιορισμοί εις βάρος του εβραϊκού πληθυσμού. Ακόμα, με απόφαση του Ενετού διοικητή Κέρκυρας ρυθμίζονται τα δάνεια «επ' ενεχύρω» που ευδοκιμούσαν τότε στον τόπο γιατί διευκόλυναν τις συναλλαγές και στα οποία δραστηριοποιούνταν, κυρίως, Εβραίοι κάτοικοι. Με τη ρύθμιση αυτή καθορίζεται, με κάθε λεπτομέρεια, ο τρόπος αυτής της συναλλαγής ώστε να είναι υπό έλεγχο η συγκεκριμένη δραστηριότητα.

1797 – 1799 → Η παρουσία των δημοκρατικών Γάλλων στην Κέρκυρα έδωσε τα ίδια πολιτικά δικαιώματα στους Εβραίους με τους Χριστιανούς και ο Ραββίνος απολάμβανε τις ίδιες τιμές με τους Ορθόδοξους και τους Καθολικούς θρησκευτικούς αρχηγούς. Οι Άγγλοι το 1814, περιόρισαν μερικά από αυτά τα δικαιώματα. Μετά την ένωση της Επτανήσου το 1864 απέκτησαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα.

Το πογκρόμ του 1891 – Τα «εβραϊκά» της Κέρκυρας →
Η εξαφάνιση και η δολοφονία της οκτάχρονης Εβραιοπούλας Ρουμπίνας Σάρδα στάθηκε η αφορμή για τη μεγαλύτερη επίθεση που δέχθηκε η Εβραϊκή κοινότητα κατά τη διάρκεια της μέχρι τότε παρουσίας της στην Κέρκυρα.

Αναλυτικότερα, τον Απρίλη του 1891, λίγο πριν το Πάσχα, η εβραϊκή κοινότητα της Κέρκυρας δέχτηκε ένα μεγάλο πλήγμα από αντισημιτικά

γεγονότα που προξενήθηκαν από θρησκευτικές προκαταλήψεις, συνομωσιολογικές ιδεοληψίες, οικονομικό ανταγωνισμό και πολιτικές σκοπιμότητες. Η αφορμή δόθηκε με την άγρια δολοφονία και κακοποίηση ενός νεαρού κοριτσιού που βρέθηκε μέσα στην εβραϊκή συνοικία. Το έγκλημα παρέμεινε ανεξιχνίαστο. Τα φοβικά ένστικτα και η μισαλλοδοξία του χριστιανικού κόσμου ενεργοποιήθηκαν και η φήμη ότι ο φόνος αποτελούσε τελετουργική ανθρωποθυσία που έκαναν Εβραίοι ενόψει του Πάσχα, άρχισε να διαδίδεται με ταχύτητα αστραπής.

Όχλος Κερκυραίων άρχισε να συγκεντρώνεται και να προβαίνει σε έκτροπα εναντίον των Εβραίων. Λιθοβολισμοί, ξυλοδαρμοί, κακοποιήσεις, πυρπολήσεις, καταστροφές και λεηλασίες καταστημάτων, επιθέσεις σε σπίτια έλαβαν χώρα με αποτέλεσμα δεκάδες θύματα. Οι αρχές προσπάθησαν να αποσιωπήσουν τα γεγονότα διευκολύνοντας τον όχλο. Οι Εβραίοι αναγκάστηκαν να παραμείνουν κλεισμένοι στην εβραϊκή συνοικία, φρουρούμενοι από αστυνομικές και στρατιωτικές δυνάμεις, για έναν περίπου μήνα. Εξαιτίας του εγκλεισμού αυτού εμφανίστηκε λιμός.

Τα παραπάνω γεγονότα πυροδότησαν:

- ο υποβόσκων αντισημιτισμός τόσο στα λαϊκά στρώματα όσο και στους λόγιους της εποχής
- η στάση και τα συμφέροντα των Ελλήνων πολιτικών
- η δυσφορία πολλών επτανησίων για την ισοπολιτεία με τους Εβραίους, που επιβλήθηκε μετά την ένωση με την Ελλάδα, επιτρέποντας στους τελευταίους την ανάμειξή τους στη διοίκηση και την πολιτική
- ο επτανησιακός τύπος που είχε επιδοθεί σε αντισημιτική εκστρατεία και ακολούθησε, στο ίδιο πνεύμα, και ο αθηναϊκός

Το 1891 η εβραϊκή κοινότητα Κέρκυρας αριθμούσε 5.000 μέλη. Ύστερα από το πογκρόμ που ακολούθησε οι μισοί και πλέον αναγκάστηκαν να εκπατριστούν και ο πληθυσμός τους μειώθηκε σε 2.000.

1944 → Το ολοκαύτωμα

Οι ναζί κατέλαβαν την Κέρκυρα στις 27-9-1943. Κατά το διάστημα μέχρι και την εφαρμογή της «τελικής λύσης» Γερμανοί και Έλληνες συνεργάτες τους απαιτούσαν υπέρογκα χρηματικά ποσά και περιουσιακά στοιχεία από την εβραϊκή κοινότητα της Κέρκυρας εκβιάζοντας και πουλώντας ελπίδα ότι ίσως να μην είχε την ίδια τύχη που είχαν οι Εβραίοι στην υπόλοιπη Ελλάδα οι οποίοι ήδη οδηγούνταν στα στρατόπεδα του θανάτου.

Στις 8-6-1944 δημοσιεύεται διαταγή με την οποία καλούνται όλοι οι Εβραίοι να παραμείνουν στα σπίτια τους. Διακόσιοι περίπου Εβραίοι πρόλαβαν να διαφύγουν εκείνο το βράδυ, ενώ τα χαράματα της επομένης οι Γερμανοί συλλαμβάνουν τους πάντες και τους συγκεντρώνουν στο παλαιό φρούριο. Στη συνέχεια μέσω Αθήνας στέλνονται στο Άουσβιτς. Στο νησί, ναζί αλλά και όχλος ντόπιων κατοίκων, λεηλατούν τα σπίτια και τα μαγαζιά τους. Από τους 1.900 Κερκυραίους Εβραίους 180 περίπου επέζησαν του ολοκαυτώματος και βγήκαν από το στρατόπεδο. Πολλοί μετανάστευσαν στο Ισραήλ ή εγκαταστάθηκαν σε μεγάλες πόλεις. Το 1946 η κοινότητα της Κέρκυρας αριθμούσε 140 μέλη, σήμερα 65.

Την ίδια εκείνη μέρα της σύλληψης των Ισραηλιτών Κερκυραίων οι γερμανικές αρχές κάλεσαν τον νομάρχη, τον δήμαρχο και τον διευθυντή αστυνομίας Κέρκυρας να υπογράψουν και να κυκλοφορήσουν την παρακάτω ανακοίνωση. Οι δε παραπάνω συμμορφώθηκαν.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Όπως εγένετο ήδη και εις την λοιπήν Ελλάδα ούτω και εις την νήσον της Κέρκυρας συνεκεντρώθησαν οι Ισραηλίται και αναμένουν την αποστολήν των προς εκτέλεσιν εργασίας.

Το μέτρον τούτο θα χαιρετισθεί εκ μέρους του νομοταγούς γηγενούς πληθυσμού Κέρκυρας. Θ' αποβεί δε προς όφελος της αγαπητής ωραίας νήσου.

ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΙ ΠΑΤΡΙΩΤΑΙ

Τώρα το εμπόριον ευρίσκεται εις τα δικά μας χέρια!

Τώρα θα θερίζωμε ημείς οι ίδιοι τους καρπούς της εργασίας μας.

Τώρα θα στραφεί η επισιτιστική και οικονομική κατάστασις προς όφελός μας!

Ολόκληρος η ισραηλιτική περιουσία θα περιέλθη εις το Ελληνικόν Κράτος,
επομένως εις όλους μας. Θα παραληφθή παρά της Νομαρχίας και θα
διαχειρίζεται παρ' αυτής.

Πας όστις ήθελε σφετερισθή την περιουσίαν αυτήν είναι εχθρός του λαού και θα
τιμωρείται δια της ποινής του θανάτου. Η ίδια ποινή θα επιβάλλεται και εις πάντα
όστις θα αποκρύψη κινητήν ή ακίνητον περιουσίαν ανήκουσα εις εβραίους.

Πας ο κατέχων είδη ανήκοντα εις εβραίους δέον να παραδώσῃ ταύτα εις την
Αστυνομίαν μέχρι της 12ης τρεχ., καθώς επίσης και ο κατέχων κλείδας εβραϊκών
οικιών ή καταστημάτων.

Όλοι οι Εβραίοι οι οποίοι δεν επαρουσιάσθησαν την ημέραν της προσκλήσεως
οφείλουν μέχρι της 20ης ώρας σήμερον να παρουσιασθώσιν εις την Διεύθυνσιν
Αστυνομίας ή Διοίκησιν Χωροφυλακής, άλλως θα τυφεκίζωνται. Η αυτή ποινή θα
επιβάλλεται και εις τον αποκρύπτοντα εβραίον ή γνωρίζοντα το μέρος της
διαμονής του και μη αναφέροντα εις τας αρχάς.

Κρατήσατε ησυχίαν και τάξιν
Ζήτω η Κέρκυρα, η ωραία μας πατρίς

Ο Νομάρχης
Κομιανός

Ο Δήμαρχος
Κόλλας

Ο Διευθυντής της Αστυνομίας
Δεδόπουλος

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι βάσει πολλών προφορικών μαρτυριών
Κερκυραίων Εβραίων δεν έλλειψαν περιπτώσεις -κυρίως στην ενδοχώρα
του νησιού- που χριστιανοί έκρυψαν στα σπίτια τους Εβραίους
διωκόμενους.

Απολογισμός :

Το 87% των Ελλήνων Εβραίων χάθηκε στα κρεματόρια. Συγκεκριμένα σε
τοπικό επίπεδο από τους 1900 Κερκυραίους Εβραίους, έμειναν μόνο 180
μετά τη λήξη του πολέμου. Σήμερα ο αριθμός τους ανέρχεται στους 65.

Απρίλιος 2011 → Εμπρηστική επίθεση δέχεται η συναγωγή της Κέρκυρας στην εβραϊκή συνοικία. Οι δράστες διέρρηξαν το μέρος που φυλάσσονται τα αρχαία χειρόγραφα και έβαλαν φωτιά σε βιβλία μέγιστης αξίας για την ιστορική, λαογραφική και θρησκευτική κληρονομιά της κοινότητας. Οι δράστες επέλεξαν η ενέργειά τους να έχει ένα καθαρό μήνυμα, καθώς δεν προέβησαν σε καμία κλοπή πολύτιμων αντικειμένων. Το γεγονός έρχεται να προστεθεί στους εμπρησμούς των συναγωγών Βέροιας και Χανίων και τους βανδαλισμούς στις συναγωγές Βόλου και Λάρισας καθώς και στις βεβηλώσεις των σωρών στο εβραϊκό νεκροταφείο των Ιωαννίνων.

Σε μια εποχή όπου ο εκφασισμός της ελληνικής κοινωνίας εντείνεται και ακροδεξιά νεοναζιστικά μορφώματα διεκδικούν χώρο στη ελληνική πραγματικότητα, το φάντασμα του αντισημιτισμού έρχεται και πάλι στο προσκήνιο.

Βιβλιογραφία-Άρθρογραφία

1. Οι Ισραηλίτες της Κέρκυρας, Χρονικό επτά αιώνων, Κώστας Δαφνής, Κέρκυρα, 1978
2. Εβραίοι και χριστιανοί στη νεότερη Ελλάδα, Bernard Pierron ,2004
3. Το ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων. Μνημεία και μνήμες. Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος, Γ. Γ. Νέας Γενιάς , 2007
4. Ανεπιθύμητοι συμπατριώτες, Γιώργος Μαργαρίτης, 2005
5. <http://www.corfuhistory.eu/?p=169>
6. <http://www.corfuhistory.eu/?p=1270>
7. <http://www.corfuhistory.eu/?p=2526>
- 8.http://www.athjcom.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=493:-----1---1891&catid=54:istoria
9. http://dimitrisdoctor2.blogspot.gr/2008/03/blog-post_5055.html
- 10.http://www.kis.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=43&Itemid=56
- 11.http://abrvanel.wordpress.com/2009/08/26/old_photos_from_corfu_zoubos/
12. http://www.corfu-museum.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=204%3At-1891-&catid=19%3Acorfu-notes-&Itemid=50&lang=el

Κατάληψη Ελαία

katalipsielalaia.squat.gr , δαίρπφελδ & αγίων Θεοδώρων,ΜΟΝ ΡΕΠΟ